

Streszczenie

Tematyka niniejszej dysertacji oscyluje wokół andragogiki i niektórych zagadnień wpisujących się w obszar zainteresowania psychologii rozwojowej. Celem pracy jest poznanie fenomenu uczenia się człowieka dorosłego w okresie średniej dorosłości, zwłaszcza uwarunkowań podejmowania przez niego aktywności edukacyjnej. Za fundament analizy uwarunkowań uczenia się oraz obszarów edukacyjnych przyjęto podejście fenomenograficzne, które zostało skonstruowane dla potrzeb prowadzenia badań nad procesami uczenia się¹. Konwencja pracy osadzona została w koncepcji uczenia się przez całe życie. *Uczenie się przez całe życie umożliwia społeczeństwu swobodne przemieszczanie się pomiędzy formami kształcenia, zawodami, regionami i krajami w dążeniu do zdobycia wiedzy. Zatem koncepcja uczenie przez całe życie dotyczy procesu uczenia się, począwszy od edukacji przedszkolnej do etapu po przejściu na emeryturę i obejmuje wszystkie formy kształcenia (formalne, pozaformalne i nieformalne)*².

Przedmiotem eksploracji badawczych dysertacji uczyniono doświadczenia edukacyjne osób znajdujących się w fazie średniej dorosłości, zamieszkujących w Toruniu lub jego okolicach. Postępowanie badawcze dążyło do ustalenia, w jaki sposób osoby dorosłe doświadczają uczenia się. Chodziło zatem o dotarcie do istoty doświadczenia fenomenu uczenia się przez osoby w średniej dorosłości. Problem badawczy brzmiał: W jaki sposób badani doświadczają oraz konceptualizują tę formę swojego działania, którą jest uczenie się w średniej dorosłości?

Problematyka podjęta w rozprawie ma charakter głosu w otwartej dyskusji na temat miejsc, sytuacji, okoliczności uczenia się osób w średniej dorosłości. Pierwszy rozdział poświęcony jest charakterystyce wybranych koncepcji i teorii związanych z uczeniem się osób dorosłych. Poszczególne podrozdziały przedstawiają teorie andragogiczne dotyczące doświadczenia, rozwoju osobowego oraz motywacji. Szczególnie istotna w kontekście tematyki rozprawy jest koncepcja uczenia się przez całe życie, naszkicowana w jednym z podrozdziałów. Część druga omawia okresy dorosłości, ich granice oraz psychologiczne

---

¹A. Męczkowska, *Od świadomości nauczyciela do konstrukcji świata społecznego. Nauczycielskie koncepcje wymagań dydaktycznych a problem rekonstrukcyjnej kompetencji ucznia*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2002, s. 30.

²Definicja uczenia się przez całe życie, Rezolucja Rady Unii Europejskiej z dnia 27 czerwca 2002 roku w sprawie uczenia się przez całe życie - Dz. U. UE.(2002/C 163/01) oraz Zalecenia Parlamentu Europejskiego i rady z dnia 29 stycznia 2008 roku w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji (EQF) dla uczenia się przez całe życie.

konceptje rozwoju człowieka autorstwa Roberta J. Havighursta, Erika H. Eriksona oraz Daniela J. Levinsona. Scharakteryzowany został okres średniej dorosłości, w tym kryzys połowy życia. W części trzeciej zaprezentowano podstawy metodologiczne i procedurę badań własnych, zaś w kolejnych rozdziałach rezultaty przeprowadzonych badań. Rozdział czwarty opisuje wcześniejsze oraz aktualne doświadczenia edukacyjne badanych w obszarach formalnym, pozaformalnym i nieformalnym. Z kolei część piąta traktuje o uwarunkowaniach uczenia się osób w wieku średnim. W rozdziale szóstym przy pomocy analizy SWOT dokonano podsumowania wyników badania oraz przedstawiono rekomendacje dla praktyki edukacyjnej. Wyniki badania doświadczeń edukacyjnych jednoznacznie wskazują na uwarunkowania sprzyjające i utrudniające uczenie się w okresie średniej dorosłości.

Dzięki tego typu danym empirycznym, można udoskonalić wiedzę na temat uczestnictwa osób dorosłych w całożyciowym uczeniu się. Stworzona w niniejszym badaniu matryca uwarunkowań uczenia się osób w średniej dorosłości jest krokiem w kierunku budowania teoretycznego modelu uczenia się przez całe życie.

Słowa klucze: fenomenografia, średnia dorosłość, uwarunkowania uczenia się.